

מִשְׁנֵה. פְּרוֹכֶת שֶׁנִּשְׁמָאָת בּוֹלֵד הַטּוֹמָאָה, ויש לפרוכת דין כלי לקבל טומאה, הואיל וכשנושאים אותה ממקום למקום נותנים הכלים בתוכה (תקלין חדתין; תוס' ביצה יד, ב ד"ה מפני, בשם הר"ש מאיבדא, וראה בתוס' חדשים שהקשו, שלא מצאנו שהיו נושאים כלים במקדש), ויש שפירש, שיש לה תורת כלי, שהואיל ומסכך על הארון יש בו תורת אהל שהוא גם כן בכלל כלי (תוס' שם בתי הראשון), וטעם זה אינו שייך אלא בפרוכת שמבדילה בין הקודש לקודש הקדשים (תוס' יו"ט), ויש שפירש, שמדובר בשאר פרוכות שהיו תולים אותם לנוי בשביל עולי רגלים, וכיון שהם משמשי אדם, יש להם דיני כלים (מלאכת שלמה), ויש שכתב, שכיון שראויים ליהנות מהם לצורך הדין, אם כן אף שאסורים בהנאה מחמת שהם הקדש, מכל מקום יש לדונם ככלים שמקבלים טומאה (ר"ש סירילאו בשם הראב"ד, ראה ראב"ד תמיד כט, ב).

בַּפְּנִים - בים של שלמה שבעזרה (תפארת ישראל יכו, כג).

נִימִים, ויש שגורס 'נירין', והם כלים שבהם עובר חוט השתי וחוט הערב (ר"ש סירילאו, וכן הוא בגמ' חולין ז, ב).

אָרְכָה אַרְבָּעִים אַמָּה וְרַחְבָּה עֶשְׂרִים, כאורך ורוחב פתח האולם, בשביל הפרוכת שהיו תולים כנגד פתח האולם לצניעות (תקלין חדתין; רש"י חולין ז, ב). ויש שפירש כמידות ההיכל, בשביל הפרוכות שהיו מפסיקים בין הקודש לקודש הקדשים (רש"י שם ותמיד כט, ב), ולכן היו עושים שנים כל שנה, כי שתי פרוכות היו שם (תוס' יו"ט; רמב"ם כלי המקדש ז, טז), והיו צריכים כל שנה להחליף את הפרוכות, הואיל והיו משחירים מעשן הקטורת (ר"ש סירילאו; רא"ש תמיד כט, ב).

וְשָׁלַשׁ מְאוֹת כְּהֻנִּים, מנין זה הוא בלשון גזמא (רש"י חולין ז, ב, וראה רשב"ם פסחים קט, א, וראה בבאורנו להלן ד"ה גזמא), ויש שפירש שמנין זה הוא מדוייק, שהפרוכת היא מ' אמה על כ' אמה, נמצא היקפה מאה ועשרים אמה, ואמת כלים היא אמה בת חמישה טפחים (ראה לעיל טז, א), נמצא שיש בהיקפה שש מאות טפחים, ואחיות יד אדם הוא טפה, ואם כן נמצא שצריך לאחיות כל היקפה שש מאות ידים, ולכן היו מטבילין אותה בשלש מאות כהנים (תפארת ישראל בועז, ד ושואל משיב תליתא ג, נב, בשם הגר"א, וראה ביפה עינים תמיד כט, ב שהעיר, שאינו מתאים עם מידות האולם וההיכל שהיו באמת בנין בת ששה טפחים).

גְּמָרָא. מַעֲשֵׂה רוֹקֵם פְּרָצוֹף אֶחָד מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב שְׁנֵי פְּרָצוֹפוֹת, מעשה רוקם הוא מעשה מחט, והדמות שווה בשני הצדדים, ומעשה חושב הוא מעשה אריגה, שנראה דמות שונה מכל צד (רש"י שמות כו, א), ויש שפירש שמעשה רוקם נראה הצורה רק בצד אחד, ובמעשה חושב נראית הצורה בשני הצדדים (רמב"ם כלי המקדש ח, טו). וזבה נחלקו רבי יהודה ורבי נחמיה (משנה למלך שם, ע"פ גירסת הגר"א).

אָרִי מִכָּאן וְאָרִי מִכָּאן וְכוּ' אָרִי מִכָּאן וְנֶשֶׂר מִכָּאן, וצורות אלו הם דוגמאות בעלמא, והיו עושים על הפרוכות צורות שונות לנוי (משנה למלך כלי המקדש ח, טו; מדרחי שמות כו, א).

גּוֹזְמָא - שלא היו באמת מטבילים אותה בשלש מאות כהנים (תקלין חדתין, וראה תפארת ישראל בועז, ד, לדעת הגר"א המובא בבאורנו לעיל ד"ה ושלש), ויש שפירש שהכוונה על מה שאמרו במשנה שהיתה נעשית משנים ושתים ריבוא (מאירי).

גְּמָרָא. קָצֵרן שֶׁל נְכָרִים הָיָה שָׁם - בשוק העליון, וכיון שמצויים שם נכרים שחכמים גדו עליהם שיהיה כזבין, ורוקו של זב מטמא, לכן הרוקין הנמצאים שם טמאים (קרבן העדה ותקלין חדתין), ויש שגורס 'קצרן של זבים היה שם', ששוק העליון היה מקום הכביסה, והכובסים לא הקפידו על טומאת זיבה (ר"ש סירילאו), וכיון שהיה מקום טומאה, כמו כן היו מתאספים שם טמאים משאר העם כדי שלא יטמאו את חבריהם הטהורים (ע"פ רש"י פסחים ט, ב).

אָמַר לִיָּה עַד רְבִיעֵית שְׁהוּר יוֹתֵר מִיֶּכָן טָמֵא, ומה שטיהרו את דם הפרידה של בית רבי, כיון שהיה פחות מרביעית (ע"פ רש"י מנחות קג, ב). וביותר מרביעית טמא טומאת נבילה, כדין בשר נבילה שטמא בכזית, הואיל ורביעית דם שנקרש יש בו שיעור כזית (רש"י שבת עז, א, ע"פ ריטב"א שם), ויש שכתב, שטומאת דם אינו נלמד מדין טומאת בשר, אלא הוא לימוד בפני עצמו שדם מטמא, אלא שאמרו בו שיעור רביעית, שהוא דומה לשיעור כזית הנאמר בטומאת בשר, שרביעית דם קרוש יש בו שיעור כזית (תוס' שם בתי השני), ויש שסובר, שטומאה זו אינו מן התורה אלא גזירת חכמים היא, שכיון שדם קרוש דומה לבשר, גדו עליו משום טומאת נבילה, ולכן שיעורו בכזית (קרבן העדה לעיל ט, א; ראב"ד עדיות ה, א).

וּקְבַעַט פִּיָּה - לא נהגו בו כבוד, שלא רצה להשיבו (תקלין חדתין לעיל ט, א, וראה מנחות קג, ב ששתק ולא השיבו), ויש שפירש שדחף אותו בסנדלו או שגער בו (קרבן העדה שם).

וְאֵין לָנוּ כִּיּוֹצָא בּוֹ, שלא נמצא דבר דומה לדם השרץ, ואם כן לא יתכן לפרש שדם הנבילה מטמא ואינו מכשיר (תקלין חדתין לעיל ט, א).

וְאֵין לָנוּ כִּיּוֹצָא בּוֹ כְּשִׁיעוֹר טָמֵאָתוֹ אֶבֶל דָּמוֹ מִטָּמֵא כְּבִשְׂרוֹ, שדם השרץ שיעורו שווה לשיעור הבשר שטמא בכעדשה, אבל בדם הנבילה הבשר שיעורו בכזית והדם ברביעית (תקלין חדתין לעיל ט, א), ויש שפירש, שדם השרץ שטמא מהתורה, שיעורו כמו בבשר ומטמא בכעדשה גם כשהוא צלול, אבל דם הנבילה שאינו מטמא אלא מדרבנן, לא גדו אלא בשיעור שאם יקרוש יהיה בו שיעור כמו הבשר (קרבן העדה שם).

מֵאֵן דְּאָמַר טָמֵא כְּרַבִּי יְהוּדָה, שסובר כבית הלל שטמאים במשנה בעדיות (ה, א), ונחלקו עם בית שמאי שטמאים, ומבארת הגמ' (מנחות קג, ב) היינו בשיעור רביעית (תקלין חדתין שם). והמובא בגמ' למעלה, שטיהרו חכמים אף שהיו הולכים עד ארוכותיהן בדם שודאי שהוא יותר מרביעית, חכמים אלו גם סוברים כמו רבי יהושע בן פתורה (תקלין חדתין שם).

וּמֵאֵן דְּאָמַר שְׁהוּר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּתוּרָה, שסובר שדם נבילה טהור לגמרי, אף ביותר מרביעית (תקלין חדתין לעיל ט, א). ורבי יוסי חולק על דברי הגמ' לעיל שכוננת רבי יהושע בן פתורה היא שדם נבילה 'טהור' מלהכשיר, ולא 'טהור' לגמרי (תלמיד רשב"ש לעיל שם, וראה במנחות קג, ב רבי יהושע בן בתיא').

וְיָאוֹת דְּרַבִּי יְהוּדָה מוֹרִינָה דְּבֵי נְשִׂיאָה הָהָהּ, היה מורה הוראות בבית רבי שהיה הנשיא, ולשיטתו הורה על דם הפרדות שיותר מרביעית טמא (רש"י מנחות קד, א), ורבי יהודה כאן הוא חבירו של רבי מאיר והאריך ימים לפחות עד דורו של רבי (ראה תוס' שם ד"ה מורינא).